

25. 8. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zánik naléhavého právního zájmu po podání žaloby na určení

Nezbytným předpokladem úspěšnosti žaloby na určení existence nebo neexistence právního vztahu nebo práva, je naléhavý právní zájem. Doktrína i judikatura se na definici pojmu „naléhavý právní zájem“ shodují – podmínka je naplněna zejména tam, kde by bez autoritativního určení existence či neexistence právního vztahu nebo práva bylo právní postavení žalobce ohroženo nebo se stalo nejistým. Současně musí žaloba na určení plnit preventivní funkci.

TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

Naléhavý právní zájem však není konstantou, ale může se v čase měnit, případně i zaniknout. Žalobci to přináší nezanedbatelné riziko neúspěchu ve sporu o určení práva či právního vztahu.

Představme si modelovou situaci, která nemusí být zdaleka pouze teoreticko-akademickou. Dva subjekty uzavřou smlouvu, kterou dlužník přestane plnit a následným jednáním se pokusí věřitele zkrátit, například prodejem podniku, nebo převzetím dluhu bez souhlasu věřitele.

Věřitel má možnost domáhat se podle § 589 a násl. občanského zákoníku, aby soud určil, že právní jednání dlužníka není vůči němu právně účinné, případně může navrhnout určení neplatnosti dlužníkovy jednání. V okamžiku podání žaloby je podmínka existence naléhavého právního zájmu splněna – právní jednání dlužníka má za následek ohrožení právního postavení žalobce.

Není však nijak výjimečná situace, že takový dlužník, případně i subjekt, na který dluh převedl, končí v insolvenční, ať již insolvenční návrh podá někdo z jeho věřitelů, nebo dlužník sám.

Okamžikem zahájení insolvenčního řízení však naléhavý právní zájem věřitele na určení neúčinnosti dlužníkovy jednání zaniká. Podle § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou. Podá-li věřitel přihlášku své pohledávky za původním dlužníkem, vznikne pravděpodobně spor o její pravost, případně výši, iniciovaný buď insolvenčním správcem nebo některým z přihlášených věřitelů.

Podaná žaloba na určení tak ztrácí zahájením insolvenčního řízení preventivní povahu a věřiteli již neposkytuje ochranu jeho právního postavení, neboť jeho právo již porušeno bylo, a po podání insolvenčního návrhu se může podáním přihlášky domáhat plnění. Navíc pokračování v řízení o žalobě na určení by potenciální spory nejenže neeliminovalo, ale naopak zvýšilo jejich pravděpodobnost.

Podle § 231 odst. 1 insolvenčního zákona insolvenční soud není vázán rozhodnutím jiného soudu či jiného orgánu, kterým v průběhu insolvenčního řízení došlo ke zjištění neplatnosti právního úkonu týkajícího se majetku nebo závazků dlužníka. Neplatnost takového právního úkonu posuzuje výlučně

insolvenční soud. Postup v případě neplatných právních úkonů upravuje § 234 s odkazem na § 233 insolvenčního zákona. Za této situace nemá smysl v řízení podle § 80 o.s.ř. pokračovat.

Incidenční žaloba, podaná k insolvenčnímu soudu, má již sama o sobě povahu žaloby na určení, avšak na rozdíl od občanskoprávní žaloby na určení podle § 80 o.s.ř. nemusí žalobce v incidenčním sporu tvrdit a prokazovat naléhavý právní zájem. Platnost dlužníkova jednání se v incidenčním sporu posuzuje jako předběžná otázka. Odpověď na ni má význam především pro způsob přihlášení pohledávky (zajištěná, podmíněná).

Specialita postupu podle §§ 231 - 234 insolvenčního zákona vylučuje úspěšnost žaloby na určení podle § 80 o.s.ř., byť byla podána ještě před zahájením insolvenčního řízení.

Takový žalobce se může dostat do velmi nezáviděníhodné situace - bude-li na podané určovací žalobě trvat, soud ji v souladu s renomovanými komentářovými názory a konstantní judikaturou (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 5. 2013, sp. zn. 29 Cdo 535/2012, které se sice vztahuje k dřívější úpravě zákona o konkursu a vyrovnání, ale jeho závěr lze plně aplikovat i na ustanovení insolvenčního zákona) zamítne a žalobce ponese náklady civilního řízení, přestože jeho naléhavý právní zájem v době podání žaloby na určení existoval.

Vezme-li žalobce podanou určovací žalobu zpět, náklady řízení ponese rovněž, neboť zavíní, že řízení bylo zastaveno (srov. § 146 odst. 2 první věta o.s.ř.). Žalobci pak nezbyde, než spoléhat na § 150 o.s.ř. a poukázat na to, že zahájení insolvenčního řízení po podání žaloby na určení představuje důvod zvláštního zřetele pro nepřiznání minimálně části nákladů řízení.

Mgr. Ludvík Kummer

[TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Trojanova 12
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 918 490
Fax: +420 224 920 468
e-mail: ak@iustitia.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenci při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenci - judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)

- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)